

Tegenstrijdige uitspraken

Vorig jaar is Roel Veugelers in het artikel 'Kan pensioen verjaren?' (Pensioen Magazine, november 2009) ingegaan op de verjaringsproblematiek bij pensioenen. Toen kwam de vraag aan de orde wanneer pensioen opeisbaar is. Dat is namelijk van belang bij verjaring. Onlangs heeft zowel Hof Amsterdam als Hof Den Bosch daarover een uitspraak gedaan. Helaas spreken de uitspraken elkaar tegen.

Onze wetgeving kent verschillende verjaringsartikelen met elk hun eigen verjaringstermijn. Om te beginnen is daar art. 3:307 BW. Dit artikel is van toepassing op vorderingen tot nakoming van een verbintenis. De verjaringsstermijn is vijf jaar en begint op het moment waarop de vordering opeisbaar is geworden. Bij de toepassing van dit artikel geeft het begrip 'opeisbaar' de meeste problemen. Bij pensioenvorderingen is namelijk niet duidelijk wanneer een pensioenaanspraak opeisbaar wordt. Is dat pas op de pensioengerechtigde leeftijd, of reeds op een eerder tijdstip?

Roel Veugelers (links) en Chera Amma
Mr. R.J.G. Veugelers is pensioenadvocaat en mr. C. Amma is pensioenjuriste, beiden bij Veugelers Advocatuur te Vlaardingen

Vervolgens is er art. 3:308 BW, dat eveneens een verjaringstermijn van vijf jaar kent. Dit artikel is van toepassing op vorderingen tot betaling van periodieke schulden als rente, dividenden, huren en pachten. Ook bij dit verjaringsartikel dient de vordering opeisbaar te zijn. Het artikel verschilt niet wezenlijk van art. 3:307 BW, maar is meer een aanvulling daarop, bedoeld voor gevallen die niet door dat artikel worden gedekt.

En dan is er art. 3:310 BW, met ook al een verjaringstermijn van vijf jaar. Dit artikel is van toepassing op schadevergoedingsvorderingen. Deze verjaringstermijn vangt aan nadat, in de context van deze bijdrage, de pensioengerechtigde bekend is geworden met de schade en de daarvoor aansprakelijke persoon en in ieder geval nadat het schadeveroorzakende feit zich heeft voorgedaan. Bij de toepassing van dit artikel zorgt het begrip 'bekend' voor veel discussie. Dit begrip dient immers subjectief te worden uitgelegd. De persoon die meent een schadevergoedingsclaim te hebben, dient bekend te zijn met de schade en de daarvoor aansprakelijke persoon.

Art. 59 PW ten slotte is een relatief nieuw artikel, dat sinds 2007, bij de invoering van de Pensioenwet, van kracht is. In dit artikel wordt bepaald dat vorderingen jegens een pensioenuitvoerder bij leven van de pensioengerechtigde niet verjaren.

Onlangs zijn twee interessante uitspraken over verjaring geweest. De ene is van Hof Amsterdam, de andere van Hof Den Bosch. Het was natuurlijk het mooist geweest als ze wat meer duidelijkheid over sommige aspecten hadden gebracht. Maar doordat ze elkaar tegenspreken, zijn we er eigenlijk niet veel mee opgeschoten. Hierna bespreken we beide uitspraken.

■ HOF AMSTERDAM, 23 FEBRUARI 2010

Iemand was van 1 januari 1988 tot en met 15 januari 1995 werkzaam geweest als chauffeur bij een busbedrijf dat was aangesloten bij het Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de Weg (Bpf Beroepsvervoer). In 1995 was het bedrijf failliet gegaan. Bpf Beroepsvervoer heeft in 2004 het standpunt ingenomen dat de pensioenaanspraken van de chauffeur over het tijdvak van 1 januari 1988 tot 1 november 1989 waren vervallen, althans verjaard. Dit vanwege het feit dat hij pas in 2002 om toekenning van de pensioenopbouw over 1988 en 1989 had verzocht. Zowel op grond van art. 3:307 BW als art. 3:310 BW zou zijn vordering al in 2002 verjaard zijn.

Hof Amsterdam stelde voorop dat de pensioenrechten van de chauffeur over de jaren 1988 en 1989 voortvloeiden uit zijn deelnemerschap in Bpf

over verjaring

Beroepsvervoer en uit art. 2 van het toepasselijke pensioenreglement. Op grond van de statuten droeg het bestuur van dat bpf zorg voor de uitvoering van het pensioenreglement, waaronder de uitvoering van de pensioenadministratie. Het feit dat de chauffeur over die periode niet was geregistreerd als deelnemer, kwam voor rekening van het bpf. Volgens het hof was art 3:307 BW niet van toepassing.

Daarentegen was art. 3:308 BW wel van toepassing. De vordering tot pensioenuitkering was immers pas op de pensioendatum opeisbaar. Het was niet gebleken dat die uitkering vóór 2007 opeisbaar was geworden. Het hof overwoog verder dat de vordering van de chauffeur niet kon worden gekwalificeerd als een vordering tot schadevergoeding voor de ten onrechte niet toegekende pensioenaanspraken. En daarom zou art. 3:310 BW niet van toepassing zijn. Een in het oog springende overweging in deze uitspraak is ons inziens dat de vordering tot pensioenuitkering pas vanaf de pensioendatum opeisbaar wordt, en niet eerder. Bovendien zou dan art. 3:308 BW het toepasselijke artikel zijn. Hierdoor begint de verjaringstermijn te lopen vanaf de pensioendatum. Er is dus geen sprake van verjaring als de pensioengerechtigde binnen vijf jaar na pensionering zijn vordering tot betaling van de pensioenuitkering instelt.

■ HOF DEN BOSCH, 16 MAART 2010

Een in 1940 geboren man was naar eigen zeggen vanaf 1957 voltijds werkzaam geweest in de bouw en in 2005 met pensioen gegaan. In 1984 was hij volledig arbeidsongeschikt geworden. Bpf Bouw betwistte evenwel dat de bouwvakker in genoemde periode volledig had deelgenomen in de pensioenregeling van het bpf. Vanwege zijn arbeidsongeschiktheid zou hij sinds 1984 geen recht meer hebben gehad op een premievrije pensioenopbouw. Daarop vorderde de man een verklaring voor recht dat hij vanaf 1957 tot en met 2005 diende te worden aangemerkt als een deelnemer in Bpf Bouw. Nu had dit bpf de man in mei 1996 een brief gestuurd waarin de tot 1995 opgebouwde pensioenaanspraken stonden vermeld. En dus stelde Hof Den Bosch dat hij vanaf die datum op de hoogte van zijn beperkte pensioenaanspraken was.

Het hof overwoog vervolgens dat, voor zover de vordering van de man diende te worden gekwalificeerd als een vordering tot nakoming, deze verjaard was op grond van art. 3:307 BW. Ze zou namelijk reeds in mei 1996, na ontvangst van eerdergenoemde brief, opeisbaar zijn geworden. In ieder geval was de man toen op de hoogte van zijn lage pensioenaanspraak. Na mei 1996 waren meer dan

vijf jaren verstreken, zodat zijn vordering op grond van art. 3:307 BW was verjaard. Voor zover het zou gaan om een vordering tot schadevergoeding ex art. 3:310 BW, was deze ook verjaard, eveneens vanwege het feit dat er sinds 1996 reeds meer dan vijf jaren waren verstreken.

■ OPEISBAARHEID VAN PENSIOEN

Bovengenoemde uitspraken gaan over vergelijkbare verjaringskwesities. Er zijn echter grote verschillen in de uitkomst. De opeisbaarheid wordt in beide zaken verschillend uitgelegd. Volgens Hof Amsterdam is bij pensioenvorderingen art. 3:308 BW van toepassing. Daarbij begint de verjaringstermijn vanaf de pensioendatum te lopen. Dit betekent dat fouten die jaren geleden in de opbouwfase zijn gemaakt, pas vijf jaar na de pensioendatum verjaren.

Hof Den Bosch vult de opeisbaarheid van pensioen anders in. Het stelt dat de vordering reeds in 1996 opeisbaar was. Het wordt echter niet duidelijk wat dan in 1996 opeisbaar was. De bouwvakker had op dat moment nog geen recht op pensioen, omdat hij toen nog geen 65 jaar oud was. Direct daarna stelt het hof dat de man er in 1996 in ieder geval mee bekend was dat Bpf Bouw zijn verplichtingen niet nakwam. Hier lijkt het hof veel waarde toe te kennen aan het bekendheids criterium. Dat is echter uitsluitend van belang voor de verjaring op grond van art. 3:310 BW (verjaring van een vordering tot schadevergoeding). Naar onze mening is het in een dergelijke situatie van belang om vast te stellen of een vordering tot schadevergoeding wordt ingesteld of een vordering tot nakoming. Eerstgenoemde verjaart op grond van art. 3:310 BW, de tweede op grond van art. 3:307 BW of 3:308 BW. Daarbij is het goed mogelijk dat een vordering tot schadevergoeding reeds verjaard is, omdat er reeds lange tijd bekendheid met de schade en de schuldenaar bestaat. Het is echter ook mogelijk dat in dezelfde situatie een vordering tot nakoming nog niet verjaard is, omdat het pensioen nog niet opeisbaar is. Het is wat ons betreft dan ook zeer de vraag of Hof Den Bosch terecht heeft geoordeeld dat de vordering tot nakoming was verjaard.

Art. 3:307 BW of 3:308 BW?

Beide hoven verschillen van mening over de vraag of art. 3:307 BW van toepassing is. Hof Amsterdam meent van wel, Hof Den Bosch van niet. Volgens Hof Amsterdam is art. 3:308 BW van toepassing. Vooral nog maakt het voor de uitkomst van de procedure weinig uit of het ene of het andere artikel van toepassing is. Bij beide artikelen gaat het om de vraag of een vordering 'opeisbaar' is geworden en beide artikelen kennen een verjaringstermijn van vijf jaar.

Art. 59 PW

Art. 59 PW bepaalt dat een pensioenvordering jegens een pensioenuitvoerder niet verjaart bij leven van de pensioengerechtigde. Dit is nogal een vaag artikel. Het is tot op heden niet duidelijk op welke gevallen dit artikel van toepassing is. In de parlementaire geschiedenis is daar ook weinig over gezegd. Volgens Hof Den Bosch is art. 59 PW slechts van toepassing wanneer sprake is van een bestaand pensioenrecht. Dit artikel is blijkbaar niet in het leven geroepen om pensioenaanspraken vast te stellen en toe te kennen. Dat zou kunnen betekenen dat een pensioengerechtigde die na 2007 – de datum van inwerkingtreding van art. 59 PW – erachter komt dat er ten onrechte bepaalde pensioenrechten niet zijn toegekend, geen beroep kan doen op art. 59 PW. Dat betekent immers dat bepaalde pensioenrechten moeten worden vastgesteld en toegekend en daarvoor zou art. 59 PW niet zijn bedoeld.

■ DATUM UNIFORM PENSIOENOVERZICHT ALS STARTDATUM VOOR VERJARING

Gepensioneerden kunnen een beroep doen op de uitspraak van Hof Amsterdam. Met die uitspraak in de hand kunnen ze namelijk binnen vijf jaar na pensioenering nog vorderingen instellen met betrekking tot het onjuist vaststellen van pensioenaanspraken in de jaren tachtig of negentig van de vorige eeuw. Ze kunnen zich daarbij op het standpunt stellen dat die vorderingen nog niet zijn verjaard, omdat de pensioenen pas vanaf de pensioendatum opeisbaar zijn. Daardoor bestaat de kans dat kantonrechters zich de komende tien tot twintig jaar nog moeten buigen over de vraag of de ploegentoeslag in de jaren tachtig wel op een juiste wijze in de pensioenaanspraken is verwerkt.

Dit is in strijd met de achtergrond van de verjaringsbepalingen in de wet. Deze zijn nu juist opgenomen om te zorgen voor rechtszekerheid en om te voorkomen dat vele jaren na dato alsnog moet worden vastgesteld of een pensioen in het verre verleden op de juiste wijze is vastgesteld. Om te voorkomen dat wordt geprocedeerd over zaken die reeds jaren geleden hebben plaatsgevonden, stellen wij voor om de datum van het uniform pensioenoverzicht als startdatum voor verjaring te gebruiken, zoals ook al was aangegeven in het artikel van vorig jaar. De volgende bepalingen kunnen als lid 2 en 3 aan art. 59 PW worden toegevoegd:

2. Een rechtsvordering die is gebaseerd op gegevens die afwijken van het Uniform Pensioenoverzicht verjaart door verloop van vijf jaren na aanvang van de dag, volgend op die waarop de belanghebbende het Uniform Pensioenoverzicht heeft ontvangen.
3. De bepaling van het voorgaande lid moet integraal op het Uniform Pensioenoverzicht worden opgenomen.

Door dergelijke bepalingen wordt de rechtszekerheid aanzienlijk vergroot. Fouten in een uniform

pensioenoverzicht dienen dan binnen vijf jaar te worden gecorrigeerd. Gebeurt dat niet, dan staan de pensioenaanspraken zoals ze zijn vermeld op het uniform pensioenoverzicht, vast. Hiermee wordt de rechtszekerheid voor zowel gepensioneerden als pensioenuitvoerders vergroot. Het bewerkstelligt dat gepensioneerden in 2010 geen vordering meer kunnen instellen die betrekking heeft op het foutief vaststellen van pensioenaanspraken in de jaren tachtig, als de lagere aanspraak reeds meer dan vijf jaar op het uniform pensioenoverzicht is vermeld. Daar staat tegenover dat pensioenuitvoerders zich ook niet meer op het standpunt kunnen stellen dat door foutieve berekeningen in het verleden de pensioenaanspraken in het uniform pensioenoverzicht jarenlang te hoog zijn vastgesteld. Zowel gepensioneerden als pensioenuitvoerders moeten zich realiseren dat het uniform pensioenoverzicht een belangrijk document is, dat zorgvuldig moet worden opgesteld en nagekeken. Als een partij constateert dat ten nadele van hem hierin fouten zijn opgenomen, dient hij dit binnen vijf jaar aan de orde te stellen. Doet hij dat niet, dan moet hij op de blaren zitten.

Door het toevoegen van genoemde bepalingen ontstaat er ook meer duidelijkheid over art. 59 (lid 1) PW. Als er geen discussie bestaat over de hoogte van het pensioen en in het uniform pensioenoverzicht staat vermeld dat gepensioneerde X aanspraak heeft op een pensioen ter grootte van Y, verjaart die aanspraak niet. X kan tot aan zijn dood pensioen Y van de pensioenuitvoerder vorderen. Als er echter discussie bestaat over de hoogte van het pensioen, bijvoorbeeld doordat X stelt dat hij recht heeft op Y+10, moet hij dat vorderen binnen vijf jaar nadat hem het onjuiste uniforme pensioenoverzicht is verstrekt. De pensioenuitvoerder moet fouten in het uniform pensioenoverzicht, bijvoorbeeld dat slechts aanspraak op Y-10 bestaat, binnen vijf jaar corrigeren. Bij gebreke daarvan kan hij er geen beroep op doen dat het uniform pensioenoverzicht niet juist is.

■ CONCLUSIE

Voor verjaring is het van groot belang om vast te stellen of een vordering wordt ingesteld op grond van nakoming of op grond van schadevergoeding. Het is mogelijk dat een vordering op grond van schadevergoeding reeds is verjaard, terwijl in dezelfde situatie een vordering tot nakoming dat nog niet is. Verder is het opvallend dat de twee hoven zeer verschillend over verjaring oordelen. Het oordeel van Hof Amsterdam lijkt juridisch het meest juist. Het pensioen is immers pas opeisbaar vanaf de pensioendatum. Daar staat tegenover dat het op grond van het oordeel van Hof Amsterdam wel mogelijk is dat allerlei vorderingen die zijn gebaseerd op fouten die in het verre verleden zijn gemaakt, nog niet verjaard zijn. Dat komt de rechtszekerheid niet ten goede. Het is daarom wenselijk om in de Pensioenwet de bepaling op te nemen dat een vordering die is gebaseerd op onjuistheden in het uniform pensioenoverzicht, binnen vijf jaar na ontvangst van dit overzicht moet worden ingesteld.